

id in het land  
neederheid in  
Kuyper met  
enwerking die,  
allermint een  
vereenigen zich  
van beginselen,  
h werken "vrij-  
gemeenschappe-  
daarop aange-  
— zoo zegt  
weg ging en  
b brengen. De  
uring met Gun-  
Maar de oor-  
te "Standaard",  
even. Ze heeft  
i, maar die van  
is nu eenmaal  
de Irenischen  
te kiezen tus-  
neerden. Moest  
Universiteits-  
liker deed uit-  
en dan wordt  
rd", maar wel  
terkelijke kwes-  
chaden. Smaad-  
aan. Juist als  
en leeuw ver-  
schier hoven-

een electorale  
lij kan niet ge-  
lijven — tenzij  
jn. "Welkom",  
ne dag wezen,  
delijk bleek te  
Program weer  
and kwam, als  
wee konden  
trevolutionaire  
Bavinck: lief-  
arne paart hij  
aan de aristok-  
lk moeten een

sk tot de con-  
it voor al wat  
eerst voor het  
en verguizing  
te tegen den  
oor een begin-  
den Grieken  
ezen van een  
n weersproken  
vinck in allen,  
heeten en niet  
mers, de man-  
nal in Kuyper,  
en ten dienste

meesterschap  
beeldhouwt in  
g en vaast als  
overtreft die,  
haar overtoog  
len gloed der  
s woordmacht  
zangen door  
e voorstelling  
handeling, be-  
ar stijl is uit  
end, vlug en  
nder zang en  
id, aanvallend  
wikkend, maar  
zich bevinden

zoo gaat Ba-  
die van den  
hij de Calvi-  
kkeld. Het ge-  
en van geloof  
en". Hier was  
waren dikwijls  
de entrefilets  
n en van taal.  
ons op papier.  
rom stortte hij  
redikte hij ge-  
Gods. En ook  
de "Standaard"  
stukken aan.  
gen, het lukte  
degenkruisen  
af. Tal van  
sont hij op.  
En toch —  
de "Standaard"  
"Een staats-  
t is ons aller  
woordiger in  
en: 7000 man-  
en en bijge-  
pauw bevonden

worden in den strijd en ongeschonden bewaren den  
schat des geloofs, ons van de vaderen overge-  
leverd". Gods eere zij ons verre boven het succes.  
Voorts zijn pantheïsme en clericalisme haar ge-  
boren en gezworen vijanden. Ze ziet die vijanden,  
als niemand ze vermoedt; ze ziet ze niet, ze  
ruikt ze uit de verte. En toch is bij „De Stan-  
daard" religie en politiek op het innigst verbonden.  
„Immers is er geen gebied, dat niet principieel  
door de groote tegenstelling van geloof en onge-  
loof beheerscht wordt. „De Standaard" kon niet  
anders dan Gods ordinantien voor ons opsporen,  
in 'Licht stellen en handhaven.

„De Standaard" heeft als geen ander blad de  
Schrift als het Woord Gods beleden en tegen  
alle verzwakking en vervalsching ver-  
dedigd.<sup>1)</sup> Daarom ging ze ook achter staat en  
kerk tot de maatschappij en het volk terug. Den  
beiden eersten laat Bavinck eigen plaats en eere,  
maar het rijke maatschappijleven: gezin, school,  
beroep, arbeid, kunst, wetenschap, handel, nijver-  
heid en al die kringen, die den rijkdom van het  
menschelijk leven tot openbaring brengen, eischen  
een eigen levenswet. Voor die eigen wetten heeft  
„De Standaard" onvermoeid geijverd: Souverei-  
niteit in eigen kring! Tenslotte zegt Bavinck, dat  
„De Standaard" dikwijls van repressatie (terug-  
grijpen naar het voorbijgegaane) is beschuldigd. In-  
derdaad — zegt hij — is ze teruggegaan tot de  
Reformatie en tot de Schrift. Ze nam beide in  
zich op. Breed slaat ze haar wortelen in de his-  
torie, die achter ons ligt. Maar — gaat hij voort —  
toch is „De Standaard" juist daardoor tegelijk  
dooren doornegentiende-eeuwach, een  
open en top modern blad en aan alle con-  
servatieve volkomen gespeend.<sup>2)</sup> Zij  
komt niet achteraan maar zij ziet vooruit en loopt  
vooruit. Zij steunt op den Bijbel en durfde daardoor  
de vrijheid aan, niets vragende dan recht voor  
allen, ook voor onszelf, om de vrijheid te hebben  
met niets anders dan zedelijke wapenen den strijd  
der beginselen, en dus onzerzijds van het Evange-  
lie tegen de revolutie, te strijden. Zij geloofde aan  
den zegen der Reformatie, en aan het gezag van  
Gods Woord. Van 't begin van haar optreden riep  
ze ons op, ons te scharen rondom den standaard  
van dat Woord. En tenslotte gelijk Prof. Hepp het  
uitdrukt<sup>3)</sup> speelde Bavinck in zijn machtige per-  
oratie aldus op het klavier van feestelijk gestemde  
harten:

„Daarom spreek ik als mijne, en zeker ook als  
uwe overtuiging uit, op een geschiedenis van 25  
jaren gegrond: Zoolang Dr Kuyper Redacteur van  
„De Standaard" is — zoolang is het principieel  
belang van de antirevolutionaire partij in de han-  
den van „De Standaard" veilig.

Nimmer heeft de van nature zoo schuchtere  
Bavinck zoo de loftroupe gestoken als hier —  
niet tegenstaande hij wist dat dit een zeker deel  
zijner vereerders niet welgevallig zou zijn en de  
liberale pers hem haar spot niet zou onthouden.

Maar hier was de lof verdiend. Daarvan  
was Bavinck innig overtuigd.

Tot zoover Bavinck.

En nu zijn we weer 35 jaar verder.

Noch Kuyper, noch Bavinck hebben het gouden  
„Standaard"-jubileum beleefd. 29 Juli 1921 ver-  
scheide de bescheiden denker om in het Vader-  
huis den genialen leider als gezaligde te ont-  
moeten.

Thans — tien jaar later — staan we weer een  
oogenblik stil.

Bij het gedenken hoe voorden ons de Heere  
Zijn gunst bewees, vervult ons eenige weemoed,  
lots van terugverlangen naar dat machtige tijd-  
perk, waarin Davids helden water schepten uit  
Bethlehems borsput. Toen waren wij kinderen.  
Wij speelden, waar onze vaders streden en onze  
moeders baden. Nu zijn wij de strijders. Daarom  
voelde ik mij geroepen Bavincks woorden uit 1897  
weer even voor u te doen klinken. Ze hebben hun  
betekenis niet verloren. Profetenwoorden verlie-  
zen hun betekenis niet. Ons Antirevolutionaire  
volk had en heeft zijn „Standaard" lief. En nu  
hebben we maar één bede: God make het zoo,  
dat die liefde bestendig wordt.

Dat zal zoo zijn als „De Standaard" geen haar-  
breed wijkt van Bavincks eisch: onverzwakt vast-  
houden aan Gods Woord.

Dat sluit moderniseering van bedrijf niet uit.  
Bavinck zag dat ook zoo. Maar hij zag ook dat  
succes geen synoniem van zegen is.

Voorts vergeten we ook niet, dat Bavinck in zijn  
rede dit zeide: „Laat ons bedenken, dat de dra-  
gers der beginselen menschen zijn, zwak en  
feilbaar en tot dwalen ieder oogenblik geneigd. Laat  
ons erkennen, dat ook van „De Standaard" geldt  
het woord des Apostels: indien iemand in woorden  
niet struikelt, die is een volmaakt man."

Tiel.

J. E. KOK.

<sup>1)</sup> Wij spaticeeren.

<sup>2)</sup> V. Hepp, Bavinck als lofredenaar van Kuyper. Biografie  
H. Bavinck, pag. 242-245.

## RONDOM HET ZAKENLEVEN

### Speculatie.

#### II.

III. a. Uit het voorgaande volgt, dat wij de specu-  
latie willen zien als een in het economisch leven  
opgenomen functie; de speculatie wordt dan uit-  
gevoerd als beroep. Degenen, die dat beroep uit-  
oefenen, noemen wij, het woord is reeds een en-  
kel keer gebezigd, speculanten.

De vraag is te stellen, of het niet aanbeveling  
verdiend voor dit werk een anderen naam te zoeken.  
Indien er in dat werk eenig goeds gelegen mocht  
zijn, waarom zou men dan langer de woorden  
speculeeren, speculatie en speculant gebruiken,  
waar deze in den loop der tijden een zoo buiten-  
gewoon ongunstigen klank hebben gekregen? Er zijn  
verschillende bezwaren tegen zulk een naamsver-  
andering aan te voeren. In de eerste plaats het  
bezwaar, dat men nog niet perse naar een naams-  
verandering behoeft te streven, omdat een groot  
aantal menschen van een op zichzelf wellicht nut-  
tige instelling misbruik maken, en aldus oorzaak  
zijn van de klankverandering. In de tweede plaats  
is er ook dit bezwaar, dat wij ons dan zouden  
verwijderen van de spreekwijze der economen. In  
de verhandelingen der economen heeft men nu  
eenmaal het begrip speculatie opgenomen en in  
de terminologie een plaats gegund; zij verbinden  
aan dit woord het hierboven omschreven begrip.  
Afgedacht van het mogelijke succes van een po-  
ging om zulk een naamsverandering in te voeren,  
zou toch weer gevreesd moeten worden, dat ook  
het nieuw-gekozen woord toch weer spoedig een  
even verkeerden klank als het oude zal krijgen,  
omdat, waar het wezen niet verandert, de misbruik-  
ers van het instituut ook dit nieuwe woord op hun  
handelingen zouden toepassen. Wij zouden dus  
geen stap verder komen. Beter is, datmen leert  
onderscheiden tusschen het wezen van de specu-  
latie, het eventueel geoorloofd uitoefenen daar-  
van en het misbruik.

Wij hebben boven reeds getracht duidelijk te  
maken, dat, wat men dan in de economie onder  
speculatie verstaat, een allereerst door de schep-  
pings-orde en verder ook door de inrichting van  
het gansche wereldleven noodzakelijke functie is  
geworden.

Vóór wij nu verder gaan is het goed en noodig,  
op te merken, dat de werkzaamheden der specu-  
lanten niet beperkt zijn gebleven tot artikelen als  
graan en soortgelijke producten, die slechts één-  
maal per jaar, krachtens natuur-proces, worden  
geogst. Ook op andere artikelen, waarvan de pro-  
ductie geregeld doorgaat, b.v. mijn-producten, leg-  
gen de speculanten beslag. Hier is het element van  
de tijds-overbrugging niet zoo éclatant meer aan-  
wezig. Hier is dan ook een geleidelijke overgang  
te constateeren van het beroep van den speculant  
naar dat van den groot-handelaar. Ook is het  
goed er op te wijzen, dat weliswaar het begrip  
„speculatie" niet omvat eenige technische behan-  
deling der goederen, maar dat de handeling der  
speculatie meer dan eens wordt vastgekoppeld aan  
die van fabrikant. In theorie blijve men dus de  
onderwerpen speculatie en fabricage streng schei-  
den; in de praktijk zal menig fabrikant tegelijk  
speculant zijn. Waar echter de tijds-factor niet  
geheel is uitgesloten en de risico's van prijsfluc-  
tuaties e.d. hier minstens even groot zijn als bij  
de bovenbedoelde artikelen, is men gewoon bij  
vele van die artikelen van speculatie-handel te  
spreken, zooals ook de eigenlijke groot-handelaren  
wel speculanten worden genoemd. Wij zullen in het  
hiernavolgende met deze gewijzigde betekenis re-  
kening houden.

b. De functie der speculatie is wel eens vergele-  
ken met die van de assurantie. Zooals de assu-  
rateur waarborgt de vergoeding van de schade, welke  
anderen door bepaalde risico's en gebeurtenissen  
kunnen lijden, zoo maakt ook de speculatie moge-  
lijk dat zakenlieden van allerlei gading risico's,  
aan hun eigen bedrijf inherent, temperen, soms  
geheel dekken, door een bepaalde overeenkomst  
te sluiten met speculanten.

Wij kunnen dicht bij huis blijven om dit duidelijk  
te maken. Wanneer een boer in de Betuwe in  
het voorjaar reeds zijn kersenooftst verkoopt aan  
een koopman en daarbij liever de zekerheid neemt  
van een van te voren bepaalde totaal-opbrengst  
op grond waarvan hij kan berekenen aan zijn  
verplichtingen uit pacht- en andere contracten te  
kunnen voldoen, dan draagt hij daarmee het risico  
van eventuele oogstmislukking, maar ook dat van  
prijsdaling over aan den koopman, die hier specu-  
lant (in de pas omschreven betekenis) genoemd  
kan worden. Deed de boer dit niet, maar ging  
hij, zooals vroeger veelal gewoon was, den ver-  
zamelden oogst zelf verkopen, hetzij in het groot,  
hetzij in het klein, dan moest hij toch de beide  
even genoemde risico's ten volle dragen.

(Wordt vervolgd.)

's Gr.

A. S.

## OPVOEDING EN LONDERWUS

### De Emile (1762) en haar Auteur.

#### V.

Rousseau was een gansch ander mensch dan  
Locke. Tengevolge van zijn eigenaardig tempera-  
ment en van zijn gebrek aan opvoeding werd de  
eerste door de wisselende winden des levens heen-  
en weer geworpen als een schip zonder roer.  
Innerlijke weerstand had hij weinig. Practisch kon  
hij niets bereiken, daarvoor zocht hij vergoeding  
in buitensporige beschouwingen. Locke bleef in  
alles dezelfde, de evenredige, die in mannelijke  
bezonnenheid alle politieke en kerkelijke stormen  
het hoofd bood. De omgang met de aanzienlijken  
maakte hem niet ijdel noch slaafsch. De vervol-  
gingen, die hij te dragen had, verbitterden hem  
niet. Hij bleef er naar streven zijn krachten ten  
goede voor zijn land en volk te gebruiken. Rousseau  
ontkende door zijn „Contrat Social", zijn Hé-  
loïse" en zijn „Emile" de hartstochten der revo-  
lutie, maar deed zelf voor het Frankrijk, waarvoor  
hij schreef, niets.

Over zijn leven en karakter gaan we nu verder  
iets zeggen, als ten minste van karakter bij een  
overgevoeligen dubbelmensch gesproken kan worden.

Het leven van dezen Savoyeeschen Fransman  
wentelt om twee middelpunten. De eerste helft,  
in vogelvlucht de vorige week gezien, is in Genève  
en omliggende dorpen afgespeeld. De tweede wordt  
in Parijs en de plaatsen er om heen geleefd.

In 1742, als dertigjarige, komt hij in Parijs. Zijn  
relaties brengen hem in kennis met de revolution-  
nair: Diderot, D'Alembert, Grimm. Zich geheel  
bij hen aansluitend kan hij niet. Rousseau heeft  
nimmer zijn geloof, rustend op zijn gevoel en in-  
tuïtie, verloren. Hoe de anderen er over denken,  
blijkt uit één gezegde van zijn vriend Grimm. In  
grimmige spot schampert deze over de Drieënheid:  
Rousseau illustreer ze maar door drie mattresses  
tegelijk te nemen. Dat op dergelijke vreeselijke  
verachting een halve eeuw later niettemin een  
geestelijke opleving, als het Réveil deed ontwaken,  
kon volgen, geeft hoop zelfs voor onze tijd. Gods  
genade vermag veel.

Rousseau geeft zich in Parijs aan de muziek en  
werkt voor opera en tooneel. Hij zoekt de kennis-  
making met invloedrijke dames, in wier salons hij  
in aanraking kon komen met allerlei personen, die  
in de wereld van wetenschap en kunst betekenis  
hadden. God zet aldus, ter waarschuwing, op zijn  
weg ook een jong Spaansch edelman Altuna, vroom  
en vrolijk, rein en plichtgetrouw. Maar diens in-  
vloed is slechts kort van duur. Niet Altuna, maar  
Diderot's krachtige, enthousiaste persoonlijkheid  
drijft Rousseau. Deze zet hem aan 't beantwoorden  
der prijsvragen, om aan de in hem levende ideeën  
vorm te geven. Er is beweerd, dat Rousseau als  
antwoord op de prijsvraag van Dyon in 1749 de  
gunstige invloed der Kunsten en Wetenschappen  
op de zeden beschrijven wilde, doch dat hij op  
Diderot's raad het tegengestelde deed, als meer  
naam gevend en meer indruk makend. Hoe het zij,  
Rousseau kwam onder de indruk van laatstgenoemd  
inzicht, wat hij een temperament als het zijne,  
levend op gevoel en indrukken, zeer goed mogelijk  
is. Voortaan ziet hij zijn weg voor zich. Hij acht  
zich geroepen tegen het verderf van de zijns in-  
ziens oorspronkelijke goedheid der menschelijke na-  
tuur op te treden. In eigen leven zal hij zijn streven  
demonstreeren. De fijne, dure zijden kousen trekt  
hij uit, zijn degen legt hij af, ook de lange pruik.  
Hij verkoopt zelfs zijn uurwerk. Het jaargeld, dat  
Lodewijk XV hem toekent, wijst hij van de hand.  
De som gelds, die Madame de Pompadour, zooge-  
naamd voor het afschrijven van muziek zendt, ont-  
vangt ze van hem terug. Hij komt in zijn gewilde  
eenvoud zoóver, dat hij in een lang Armenisch  
gewaad, als profeet der somberheid, door Parijs  
wandelt en veel opzien wekt.

Van zijn vrienden, de Encyclopaedisten, ver-  
vreemd hij aldus. Voor de Encyclopaedie zelf  
schreef hij artikelen over de muziek. Toch is hij  
in diepste grond van andere richting dan zij. Zij  
achten de onwetendheid, Rousseau acht de veel-  
en schijnwetendheid der dagen de oorzaak van ver-  
driet en ellende. Van de personen was hij in geen  
geval de mindere in geest, en zijn verhouding tot  
hen is altijd meer die van afhankelijkheid dan van  
vriendschap geweest. Hij zelf is van de vervreem-  
ding de oorzaak. Hij handelt niet en nimmer naar  
de regel, dat toenadering en genegenheid van beide  
kanten moet komen. Hij zoekt, gedreven door een  
steeds groeiend wantrouwen, ja door menschen-  
schuwheid, ja vervolgingswaan van de eenzaamheid,  
en hij lijdt er onder zoo te vereenzamen. Thérèse  
was voor hem een goede vrouw, maar juist nu  
gevoelt hij, dat ze zijn levensgezellin niet kan  
wezen in den zin, dat ze zijn levensvervulling is.  
Haar familie is hem een blok aan het been, plukt  
hem, benadeelt hem door haar praatjes. Ook deze  
verwijderd hij van zich. Een uitkomst is het, dat  
Mme d'Epinau hem de Eremitage als woning aan-  
biedt. Hier kan hij rustig werken, in de schoone

bosschen die het huis omringen, wandelen en peinen. Het bezoek en de omgang met de aanzienlijken des lands stelt hij op hooge prijs, doch vindt dat ze hem verwaarlozen. Mme d'Epinaay vindt hem eerst een beer, later een morele dwerg opstellen, een tooneelspeler. Ze verdraagt hem lang. Maar het gaat niet langer. Zijn verliefdheid voor haar schoonzuster, een gehuwde vrouw, geeft groote opschudding. In de winter van 1757 moet hij op stel en sprong de Eremitage verlaten. Al weer toont Rousseau zich een adelaar, in zijn buit vastgejaagd. Die buit kan hij niet meenemen de lucht in. Er van loskomen kan hij ook niet. Die buit is zijn loszinnig, tuchteloos leven, is Thérèse en haar familie.

De Maarschalk de Luxembourg, bewoner van het slot te Montmorency, dicht bij de Eremitage, breidt zijn beschermende hand over den dakloze uit. Bij een beambte van den vorst van Condé in een tuinhuis vindt hij een woning. Daar en op het slot is de Emile ontstaan. Jaren lang had hij immers met de arbeid der opvoeding zich in gedachten bezig gehouden. De Mably te Lyon had hij als gouverneur der kinderen gediend. Voor hem had hij een plan ontvouwd. Het was echter weinig meer dan een omwerking van Locke's gedachten. Zoo nu en dan spreekt hij met zijn vrienden over de aard van de kinderen en hun opvoeding. Ook schrijft hij er wel over, maar zijn hart is er niet bij. Eerst als een lieve jonge dame er hem om vraagt, loopt hij warm en zoo verschijnt, na twintig jaren nadenkens en drie jaren werks, in 1762 het hoofdwerk van zijn leven, wat hij ten slotte ook zijn beste werk acht. Tegelijk openbaart zich echter ook de opkomst van zijn vervolgingswaan. De druk van het boek verloopt niet vlot, wat gezien de revolutionaire inhoud, vooral in religieus opzicht, niemand kan verwonderen. Rousseau meent echter, dat de Jezuïeten er tegen samenspannen en van plan waren zijn werk te vervalschen. De heele wereld zag hij van nu af vaak in complot tegen zich verenigd. Hij wil zich nog verder terugtrekken. Maar juist dan, acht jaar lang, moet hij, overal verbanen, van plaats tot plaats, buiten Frankrijk zwerven. Wel blijkt, dat men hem liever niet gevangen nam. Hij had machtige beschermers en was de lieveling van het volk. In 1770 durft hij weer in Parijs zich vestigen. Hij is nu, na een luiton van 23 jaar, met Thérèse voor God, de natuur en twee getuigen gehuwd. Zijn Bekenntnissen zijn inmiddels geschreven. In de cerceles der hogere standen leest hij gedeelten er van voor. Op verzoek van Mme d'Epinaay maakt de politie er een eind aan. Bij de bestaande politieke, democratische spanning kan er niet dan kwaad uit ontstaan, dat het leven der hogere standen aldus aan de kaak wordt gesteld. Bovendien worden allerlei personen van adel er door geblameerd. In deze autobiographie richt Rousseau, om zich zelf te verheerlijken, met niets sparende, rauwe openhartigheid een scherpe aanklacht tegen allen met wie hij te doen heeft gehad. Terecht is gewezen op het verschil van deze Confessions met die van den kerkvader Augustinus. De laatste legt de geheime roerselen van zijn zondig zinnen en streven bloot voor het alwetend oog Gods, met diep berouw en doorgaande bede om vergeving. Hij denkt daarbij aan geen menschen. Rousseau vertelt zijn slechtheden onbeschaamd aan de menscheid en wel zoo, dat zijn hoogmoed door iedere reet van zijn mantel gluiert en ieder er in leest, de oratorische vraag, of hij, Rousseau, niet een buitengewoon merkwaardig en interessant mensch is geweest. Zoo heeft Augustinus ten goede, Rousseau ook in dezen ten kwade gewerkt.

In Parijs leeft hij alweer van het overschrijven van muziek. Hij maakt altijd door fouten. Maar de aanzienlijken aanvaarden de copie, om zoo met den „beroemden arbeider“ in aanraking te komen en betalen er goed voor. Zijn ontspanning vindt hij in de natuur. Hij studeerde wat botanie, om op zijn wandelingen des te meer te kunnen genieten.

Maar zijn kwaal van ouds, een blaaslijden, wordt erger. Ook Thérèse maakt aan het sukkelen en zoo zond hij in 1777 een smeeksbrief de wereld in om verzorging op zijn ouden dag. De Markies de Girardin noodigde hem uit om op een eilandje van zijn bezitting Ermenonville bij Saint Denis een woning te betrekken. Zijn geesteskrankheid nam inmiddels gaandeweg toe. De zondige gedeeldheid van zijn bestaan, de leugenachtige legenspraak tusschen zijn denken en schrijven eener, zijn leven anderzijds wilde hij niet erkennen. Zoo vormde zich een verdrongen complex, dat zich een uitweg baande in Rousseau's meening, dat hij met de wereld om hem in een gedeeldheid leefde, zoo erg, dat zijn leven nergens zeker was. Na zes weken op Ermenonville te hebben gewoond, de tweede Juli 1778, overleed hij onverwacht. Om dit plotseling einde weefden vermoedens allerlei geheim. Hij zou zich vergiftigd hebben. Doctoren hadden de wonde aan zijn hoofd als een schotwond herkend. Zijn vrienden, die niet konden ontkennen, dat de laatste jaren van Rousseau's leven door zware buien van groote melancholie waren verdonkerd, hielden vol dat een beroerte de oorzaak van zijn dood was geweest, een meening, die meer en meer veld gewonnen heeft.

De emotiezucht van zijn sentimentele tijd begroef hem in een heldere zomernacht bij maan-

schijn in het eenzame park van Ermenonville, op het populiereiland. In 1794 werd het overschot bijgezet in het Panthéon, naast dat van Voltaire. Ongelooft naast ongelooft, de strijder tegen z.g. onwetendheid naast dien tegen z.g. schijngeleerdheid. Zijn grafombe aldaar toont zijn vuist, die de zware deuren van de moderne tijd op een kier heeft gedruwd en de fakkel der verlichting naar buiten steekt. Er zijn veel dooden in hun herinneringsteekenen geveid.

STRIKWERDA.

## VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

### Onze tijdrekening.

V.

Nog twee interessante kalenders blijven er te bespreken over: de Joodsche- en de Mohammedaansche.

Dit wil niet zeggen, dat er niet nog andere het behandelen waard zijn, zooals bijv. de Chineesche tijdrekening, maar deze liggen verder van ons af, dan de twee bovengenoemde. Daar de laatste, de Mohammedaansche, het eenvoudigste is, zal ik daarmee beginnen.

De Mohammedaansche tijdrekening is uitsluitend op de maanbeweging gebaseerd. Van de jaargetijden, die met de zonsbeweging veranderen, trekt men zich niets aan. Zoodat dus het Mohammedaansche nieuwjaar in alle jaargetijden kan voorkomen. 't Genoemde jaar heeft 354 of 355 dagen en bestaat uit 12 maanden, die afwisselend 30 of 29 dagen hebben. De laatste maand heeft er gewoonlijk 29, in een schrikkeljaar echter 30. Zoo ontstaat er van tijd tot tijd een jaar van 355 dagen. Dit moet ook wel. Daar het maanjaar plm. 354½ dag duurt, moet er ongeveer eens in de drie jaar een extra dag ingelast worden om de zaak in evenwicht te brengen. Als men de kwestie iets nauwkeuriger uitrekent, vindt men, dat er 11 extra-dagen behooren te zijn in 30 jaren. Elf jaren van een cyclus van 30 jaren hebben dus 355 dagen, o.a. het 2de, 5de, 7de, 10de jaar enz. In Arabië hebben deze 12 maanden Arabische namen, waarvan ik u alleen Ramadan, de vastenmaand noem, als een naam, die nogal algemeen bekend is. In andere Mohammedaansche streken, zooals Egypte en Syrië, komt naast deze tijdrekening ook de Christelijke voor. In Egypte heeft men 12 maanden, wier namen ontleend zijn aan de Latijnsche namen, Januarius, Februarius enz. In Syrië daarentegen komen namen voor, die hier en daar veel lijken op de Joodsche namen voor hun maanden. Zoo komt Adar overeen met Maart, Nisan met April, Tammoez met Juli.

De laatste maand van het Mohammedaansche jaar, die dus 29 of 30 dagen telt, heet in 't Arabisch: Zu'l hidzjati, d.w.z. de maand van de Hadzj, de pelgrimstocht naar Mekka. De Mohammedaansche tijdrekening wordt betiteld met den naam Hedzjra, een woord, dat vlucht beteekent, en ziet op de vlucht van Mohammed in 622 na Chr.

De dag begint voor de Arabieren 's avonds en loopt tot den volgende avond.

Er zou natuurlijk nog veel te zeggen zijn over verschillende eigenaardigheden in dezen kalender, bijv. over de verschillende feestdagen en over de kwestie, hoe men een gegeven datum van de Mohammedaansche tijdrekening in een Gregoriaanschen moet omzetten, maar daar dit alles zonder veel rekenwerk niet gedaan kan worden, zullen wij hier niet verder op ingaan. Ik wil dit gedeelte besluiten met het noemen van twee data. Het tegenwoordige Mohammedaansche jaar 1350 van de Hedzjra is 19 Mei 1931 begonnen. Binnenkort zal 1351 beginnen en wel op 7 Mei 1932. Het jaar 1350 is dus een jaar van 354 dagen.

Nu rest ons nog de Joodsche kalender. Deze is veel gecompliceerder, omdat hij, weliswaar uitgaande van de maanbeweging, deze in overeenstemming met die van de zon tracht te brengen. Met de Islamietische heeft de Joodsche tijdrekening gemeen, dat de dag 's avonds plm. 6 uur begint en de maand met nieuwe maan aanvangt, en dat de maanden afwisselend 30 of 29 dagen hebben.

Daar 't gewone Joodsche jaar aldus 354 dagen heeft, zal het niet in overeenstemming zijn met de zon, hetgeen toch noodig is, wil een Jood verschillende feesten vieren in overeenstemming met de betekenissen, die hij er aan toekent. Bijv. het Loofhuttenfeest, waarbij men een Loofhut dient te bouwen, ook wel het feest der inzameling (n.l. der veldvruchten) genaamd, kan niet in den winter gevierd worden.

Het verschil tusschen maan- en zonnejaar dient dus verreffend te worden. Hierbij is in hoofdzaak de methode gevolgd, die de Grieken er op na hielden bij hun kalender. U herinnert zich waarschijnlijk nog wel, hoe Methon een cyclus van 19 jaren invoerde en dat 7 jaren in dezen cyclus een extra-maand kregen, dus 13 maanden hadden. De Joden handelen evenzoo. Zeven maal in de 19 jaren wordt bij de 12 maanden nog een 13de gevoegd: Adar II genaamd. Maar hiermede zijn we er nog lang niet.

Ik zeide zooeven, dat de maanden afwisselend 30 en 29 dagen hebben. Dit is niet geheel juist. De maanden Merchesjwan en Kislew, de 2de en 3de maand van het Joodsche jaar hebben nu eens beide 29 dagen, dan weer de eerste 29 en de tweede 30 dagen (dit is het normale geval), dan weer beide 30 dagen. Een gewoon jaar heeft dus 353 dagen (onvolledig jaar), 354 dagen (regelmatig jaar) of 355 dagen (overvolledig jaar).

In den cyclus van 19 jaren komen echter zeven schrikkeljaren voor. Voor zoo'n schrikkeljaar, dat 30 dagen langer is, dan een gewoon jaar, bestaan ook de drie gevallen van 't gewone jaar. Het is onvolledig, regelmatig of overvolledig en heeft 383, 384 of 385 dagen. In een gewoon jaar heeft Adar altijd 29 dagen, in een schrikkeljaar krijgt deze maand (Adar I) 30 dagen en wordt de schrikkelmaand Adar II hierachter ingevoegd met 29 jaren. Vandaar, dat een schrikkeljaar 30 dagen langer is, dan een gewoon jaar. Het loopende Joodsche jaar 5692 is 12 September 1931 begonnen en eindigt op 30 Sept. 1932. Het telt 385 dagen, is dus een overvolledig schrikkeljaar. Op het oogenblik is Adar II bijna afgelopen. Op Donderdag 7 April begint de nieuwe maand Nisan. Daar de Joden er dus 6 verschillende jaren op na houden en bovendien de eisch geldt, dat Nieuwjaarsdag nooit op Zondag, Woensdag of Vrijdag mag invallen, begrijpt u dat het regelen van de Joodsche tijdrekening niet zoo heel eenvoudig is. Daar het vermelden van talrijke bijzonderheden het geheel onoverzichtelijk maakt, volsta ik met deze gegevens.

Daar nu de voornaamste kalenders behandeld zijn, blijft nog te behandelen de kalenderhervorming, waarover in de laatste jaren nogal wat geschreven is. Hierover een volgende keer.

J. M. SMORENBURG.

## II PERSCHOUWII

### Over den twijfel.

In „Almelosche Kerkbode“ schrijft Ds J. J. Bouwman:

Op een Ouderlingenconferentie te Groningen heeft Br. Scholtens gesproken over twijfel. M.I. heeft hij zeer terecht gewezen op een fout, die zoo dikwijls gemaakt wordt, n.l., dat een Broeder of Zuster, die twijfelt, in plaats van op den Christus naar zichzelf verwezen wordt. Hij zegt:

„Men wijze de twijfelenden niet op „kenmerken“. Men vrage dus niet: „Ge hebt toch wel lust in den dienst des Heeren?“ — „ge hebt toch wel last van uw zonde?“ — „ge hebt toch wel liefde tot de broederen?“, om op deze wijze de twijfelenden rust te geven. Men leert op deze wijze de menschen op zichzelf te zien, te wroeten in eigen zieleleven, te steunen op iets, dat in hen is, in plaats van 'toeg te richten op onzen Heiland, op de beloften Gods. En men verloochent hiermee, hoewel men dat allerminst bedoelt, eigenlijk de volkomen waardij van 'toffer van Christus.

Ook is het niet goed, een twijfelenden broeder of zuster te wijzen op „vroeger“. Soms wordt tegen een tobberden en bezwaarden broeder gezegd: „Ge hebt toch vroeger ook wel geloofd; hieruit volgt dus, dat ge 't geloof bezat; alval der heiligen is er niet, dus is 'toek nu nog in orde“. Wat toch is ook hier de fout? Dat men den broeder wijst op iets, dat hij gedaan heeft, op iets, dat in zijn hart geweest is, en 'tsteunpunt wordt weer verlegd van Jezus Christus, van Gods beloften, naar den mensch.

Het is goed, den vicieuze cirkelgang van vele in schijn vertroostende stichtelijke redenen aan te wijzen, en den weg te zoeken, die eraan doet ontkomen.

### De gegoten neger.

In „De Nieuwe Eeuw“ lezen we over een film het volgende (onder het opschrift: Afrika brult):

Afrika spreekt thans in het Duitsch in Tuschinski. Het spreekt precies als in het Fransch en we behoeven er verder dus niet op in te gaan, daar we de film reeds maanden geleden bespraken. Thans zij alleen nog medegedeeld, dat tijdens de vertooning bij Tuschinski protesten weerklonken en strooibiljetten regenden, toen de beruchte scène, waarbij een neger door een leeuw verscheurd wordt, werd vertoond. Is dat even een reclame-kolffje? En wat deed de humane heer Tuschinski? Hij, die reeds maanden lang kon weten, dat deze menschechteurde en walgelijke scène in de film voorkwam en dus ook in zijn bioscoop zou vertoond worden... hij weigerde de film niet — integendeel — hij coupeerde de scène niet — integendeel — hij liet den boel lustig draaien, zeker van zijn succes en zijn recette. Pas na de strooibiljetten en de protesten, aldus wordt verteld, heeft de directie besloten de scène te coupeeren. „Het Volk“ prees deze geste zelfs als een „verstandige“ daad. Hoe zoo? Laten we het liever een daad van „welbegrepen“ eigenbelang noemen. Dan verwarren we de begrippen niet zoo hinderlijk. Als het verstand van den heer T. tijdig gewerkt had, dan zou de scène vóórdien gecoupeerd zijn, pardon, dan was de film niet vertoond. Het geval blijft er even misselijk om.

Het teekent onze beschaving.

### Smart en vreugde — en gehoorzaamheid.

In „De Nieuwe Eeuw“ lezen we een paaschmeditatie, van roomsche hand natuurlijk. Onder den titel: „De man der vreugde“ lezen we o.m.:

De Gooc zijn plots verzezen. Wat een als deze i. Laten v. vorigen i. geest voor zooveel v. Binnen v. strijd ges. streken. L. En er vo.

„Ganw ve die bij ons natuurlijk wil, ook a „drie en me zelf, en me

Dit vraa vast. Ik c te eenzid. We hebbe Christus. menscheid drukt?

De hoo Nazareth, prediking naar Cal van diep sluit lide uiterlijke het zelf v. lijk liden maal ook kende v. de aarde aanmer als nooit Jezus-tim zoo otee noot bij a eenige w. aan God en de He „zondar“ Zoo Zij door het schijning komst. T voor deze

Juist d te kunne rijke du hebben v ons zelf e mag, we

Min of v van eland slechts in gehoorz met de a m

C. va Dr W. A. polemiek c beriep zich. Es voert h. wardn“:

De wona waarop a en in o o er van L een punt. In g e t opgemerke te Lourde is, dat v. van zijn zond hee goeden t

Zoo wa gelijk da druk wor

Dan is „Maria“ ienzij dan lijk, acht in verbaa doel in f gezonden

Niets v altijd Zijr men bij mochten, alleen m nezing m opperkele laten ges zoom (kw gezond v komen, e het was, voor dat

altijd Jea was uitge op hoe - Nu eens hand (Ma met slijk leen (Lu

Dan w. Jezus zoo bij gewee des verto